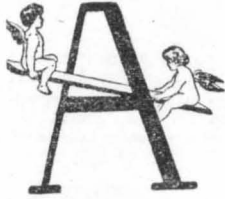


ΕΚΔΕΚΤΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

Η ΖΩΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΠΡΟ ΕΚΑΤΟ ΕΤΩΝ

(Από το βιβλίο των ταξιδιωτικών εντυπώσεων του Γάλλου περιηγητού Ζ. Α. Μπουσόν)



ΠΟ τους ουφους Ξένους που έπεσεκέρθησαν την Έλλάδα κατά τον περασμένο αιώνα, ήταν ένας και ο Γάλλος Ζ.—Α. Μπουσόν, ο οποίος περιηγήθηκε τη χώρα μας κατά τα έτη 1840—1841 και κατόπιν, επιστρέφοντας στην πατρίδα του, έγραψε κι' έξεδωσε σε τόμο τις ταξιδιωτικές του εντυπώσεις. 'Από το βιβλίο αυτό του Μπουσόν σάς δίνουμε σήμερα μερικά ενδιαφέροντα αποσπάσματα, παρμένα στα περατά:

«'Επί τέλους — γράφει ο Μπουσόν στην αρχή του βιβλίου του — προσεγγίσαμε τα περίφημα ελληνικά ακρογάλια. 'Ο Μαλέας διαγράφεται μπροστά μας. Πλησιάζοντας στο ιστορικό αυτό ακρωτήριο, διακρίνομε ανάμεσα απ' τους βράχους της ακτής μία ξεραιωμένη καλύβα, ή όποια, καθώς μου έξήγησε ο πλοίαρχος, αποτελεί από πολλά χρόνια τώρα πω καταφύγιο ενός φτωχού ερημίτη. 'Ο άσκητης αυτός, άγνωστο για ποιο λόγο, έχει εγκαταλείψει τον κόσμο και ζει εκεί από τις έλεημοσύνες που του άποθέτουν στην ακτή οι ναύτες των περαστικών καραβιών.

Πραγματικά δέ, όταν προσεγγίσαμε αρκετά στο φοβερό για τις τρικυμίες του ακρωτήριο, ο πλοίαρχος διάταξε να κατεβάσουν μία βάρκα και, γεμίζοντας ένα καλάθι με γαλέτες και άλευρι και μία στάμνα με λάδι, τ' έδωσε σε δύο ναύτες για να τ' πάνε στον ερημίτη. 'Η βάρκα, αφού με τρομερές δυσκολίες κατόρθωσε να περάσει μέσ' απ' τους άγριους ύφάλους, έφτασε στην ακτή κι' εκεί οι ναύτες άποθέσαν τ' ά τρόφιμα σ' ένα βράχο.

'Ηταν ακριβώς ή ώρα που άντέλλε ή ήλιος, φωτίζοντας με τις λαμπρές ακτίνες του τη μεγαλοπρεπή και άγρια εκείνη ακτή.

Την ίδια στιγμή ακριβώς, ή ερημίτης ξεπρόβαλε απ' το άσυλό του για να κάνει την πρώην του προσευχή. 'Ο ήλιος τον έλουζε δολόληρο κι' έδινε μία άλλοκοτη αίσλη σ' άχτίνεςτα μαλλιά του, στην άγρια γενειάδα του και σ' αυτά άκόμα τ' κουρελιασμένα ρούχα του. Γονάτισε προς τ' μέρος της ανατολής, χωρίς να δείχνει στην άρχη πως έδινε καμμία προσοχή σέ μ'άς. Μά όταν, έπειτα από άρκετη ώρα, τελείωσε την προσευχή του, σηκώθηκε και μ'άς έστειλε με τ' χέρι του ένα χαρτσιόμο. Κατόπιν, ύψώνοντας τ' χέρι του, μ'άς έδειξε τον ούρανό.

'Η στάσις του εκείνη τη στιγμή είχε κάτι τ' άπεριόγραπτα έπιβλητικό και, μολονότι έχουν περάσει τόσα χρόνια από τότε, βλέπω άκόμα με τη φαντασία μου τον άγιο ερημίτη να μ'άς δείχνει με τ' χέρι του τον ούρανό. \*\*\*

Προσπερνόμε μερικές σελίδες του βιβλίου του Μπουσόν και φτάνομε στην άφιξη του στη Σύρο. «'Η Σύρος — γράφει — αποτελεί σήμερα τ' μεγαλύτερο σχεδόν ναυτικό κέντρο της Έλλάδος. Αυτό όριελαται κυρίως στους Χιώτες, οι όποιοι, ξεφεύγοντας απ' τ' λεπίδι των Τούρκων κατά τις τρομερές σφαγές της πατρίδος τους, ήρθαν κι' εγκαταστάθηκαν εδώ. 'Η 'Ερμούπολις, ή πρωτεύουσα της Σύρου, έχει δεκαεπτά χιλιάδες κατοίκους, Ξενοδοχεία, σχολεία, μία φιλολογική λέσχη, μουσείο και θέατρο. Την ήμέρα μάλιστα της άφιξέως μου, άρχιζε τις παραστάσεις του ένας μελοδραματικός θίασος, ο όποιος μόλις είχε φτάσει απ' τ'ς 'Αθήνας. 'Η ρεκλάμες των παραστάσεων, τυπωμένες Ιταλικά κι' ελληνικά και κομμωμένες στα διάφορα κέντρα, άνήγγελλον τά έργα: «Κλάρα ντε Ρόζεμεργκ», «Κουρενός της Σεβίλλης», «'Νίνας και 'Αουρία ντε Λαμερμούρ». Πρωταγωνιστάι του θίασου ήσαν οι κ.κ. Βάσο και Ρότα και οι κ.κ. Μωρέττι, Πολάνι και Ρώτας.

Το ίδιο βράδυ πήγα στο θέατρο και κατάληκτος είδα πως όλα τ' θέσπεια ήσαν γεμάτα άποκλειστικώς από κυρίες, ντυμένες κομψότατα, όπως ή Παρισινές. 'Αντιθέτως οι άνδρες, οι όποιοι καθόντουσαν χωριστά στην πλατεία, φορούσαν ή δολέινες φουτανέλλες ή ναυτικές βράκες. Στο κεφάλι τους είχαν όλοι φέσια με γαλάζιες φούντες.

Τέλος ή παράσταση άρχισε. 'Η προμανόνα, δεσποινίς Βάσο, είχε όφρα φωνή κι' έπαιζε με τόση φλόγα, ώστε ένθουσιαζε τ' ακροατήριό της. 'Η φωνή του τενόρου δέν ήταν και τόσο δυνατή, μά έπαιζε με γοστό, ενώ με τόν μπάσο συνέβαινε τ' αντίθετο.

Οι 'Ελληνες φανόντουσαν καθενωσιασμένοι με τ' θέαμα, τ' όποιο ίσως για πρώτη φορά έβλεπαν. Κατά τ' διαλείμματα, ή κυρίες στα θέσπεια έτρωγαν γλυκά κι' έπιναν σεσιμπία.

Γενικά, ή έντυπώσις μου απ' την παράσταση ήσαν τέτοιες, ώστε, άν δέν ήταν ο κατ'όν των ταγάρων και των τοιμοναϊών των φεατών που είχε γεμίσει την αίθουσα με σύννεφα όμίχλης, θα νόμιμα πός έβλεπα παράσταση σε καμμία πόλη της 'Ιταλίας. 'Εχω μάλιστα ιδεί μελοδράματα Ιταλικά στην ίδια τη Νεάπολι, που ή έκτέλεισις τους ή-

ταν πολύ χειρότερη.

'Η πρώτη αυτή ήμέρα που πέρασα στη Σύρο, με προδιέθεσε ευνόικα για τ' νεωτέρα Έλλάδα, ή όποια, μολονότι έχει άποτινάξει τόν ζυγό των βαρβάρων μόλις πρό όλίγων ετών, βαδίζει τόσο γρήγορα στο δρόμο του ευρωπαϊκού πολιτισμού.

'Ενα άλλο πράγμα που μου έκανε επίσης έντύπωση στη Σύρο, εινε ότι όλοι οι άνδρες, και οι φτωχότεροι άκόμα, εινε κατακάθαροι, κοκέτηδες στο ντύσιμό τους, ενώ αντίθετως ή γυναίκες του λαού έχουν τ' ντύσιμό τους κάτωσ παραμελημένα. 'Οραές και κομψότερες γυναίκες τού λαού είδα μόνο στη συνοικία που έχουν εγκατασταθεί οι Ψαριανοί πρόσφυγες. \*\*\*

«'Επειτα από ένα ύπεροχο ταξίδι — συνεχίζει παρακάτω ο Μπουσόν — άποδιβάσπρα στον Πειραιά. Στην προκυμαία περιμέναν πενήνα τούλάχιστον άμάξια κάθε είδους και κάθε μεγέθους, των όποιων οι όδηγοι μαλλιωτραβιόντουσαν μεταξύ τους πως να πρωτοτάξη τούς ταξιδιώτες. Πλησίασα ένα απ' αυτά και είδα κατάληκτος στις πόρτες του τ' όκώσιμο τών... Μομοροσού! Ζήτησα πληροφορίες σχετικώς απ' τόν άμαξά και μου άπάντησε ότι τ' είχε άγοράσει από κάποιο Γάλλο της πρεσβείας μας.

Μπήρα, τέλος, μέσα και ξεκινήσαμε. Μά στο δρόμο, κάθε πεντακόσια μέτρα, ή άμαξιάς με την πρόφρασι ότι ήθελε να κοτίη τ' άλογό του, κατέβαινε μπροστά στα πανδοχεία και κατέβαζε μονοούφι ένα-δυο ποτήρια ξεχειλωμένα από κρασί. 'Εκάναμε έφτά-όγτώ τέτοιους σταθμούς κι' έτσι, όταν φτάσαμε στην 'Αθήνα, ή άμαξιάς μου δέν στεκόταν καθόλου καλά στα πόδια του.

'Η πρώτη έντύπωσις που σχηματίζει κανείς για τ'ς νεωτέρας 'Αθήνας, δέν εινε και τόσο δυσάρεστη, γιατί βλέπει μία πόλι που έχει ζωή και μέλλον.

'Ολα εινε μερδεμένα εδώ πέρα. Πλάι σ' ένα τουρκομάγαζο, τού όποιου ή ιδιοκτήτης κάθεται στανοποδι μπρός στην εισόδου του και πωζει μελαγχολικά με τ' κομπολόι του, βλέπει κανείς ένα έντελως παριζιάνικο καφενείο με όφραϊότατα μιλλάρια από άκαζού.

'Εδώ, είκοσι Μαλτέζοι, καθισμένοι καταμεσής του δρόμου, περμιόνα τα τους ζήτηση κανείς τ' δουλεία. Παρατέρα, μερικοί 'Ελληνες, ντυμένοι με κομψότατα φουτανέλλα και με γεμάτο χροσάπια μείντανογέλεκο, κατίζουν τ' μαζουρά τοιμονάκια τους, ενώ πιο κάτω άλλοι 'Ελληνες, ντυμένοι με κομψότατα ευρωπαϊκά κοστούμια, άδειάζουν μπουτίλιες μύρας τού Μονάχου, κατίζουν πούρα της 'Αβάνας και διαβάζουν παρισινές έφημερίδες, σχολιάζοντας γαλλικά τις τελευταίες ειδήσεις.

Πολλοί απ' τούς κατοίκους εινε ντυμένοι με τόν πιο παράδοξο τρόπο. 'Άλλοι φορούν κοστούμι ελληνικό και γαλλικά σκαρπίνια, άλλοι ρεντιγκότα και φουτανέλλα κι' άλλοι παντελόν και μείντανογέλεκο. 'Αμα καθήσεις σε κανένα κέντρο, άκούεις να μιούν γόρω σου ελληνικά, άλβανικά, γαλλικά, άγγλικά, γερμανικά, Ιταλικά, και ενώ ή μά συντροφία σχολιάζει ένα μυησιόφρημα τού Μπαζζάκ ή ένα δράμα τού Λονμά, άλλοι τραγουδούν πατριωτικά τραγουδια για την Κρήτη, για τόν 'Ομέρ-Βρυώνη και τόν Μαυροκορδάτο.

'Ανάμεσα απ' τ' ανακάτομα αυτό των κοστωμιών, των γλωσσών και τών ιδεών, έκανα τόν δρόμο μου για να πάω στο Ξενοδοχείο μου.

'Υπάρχουν σήμερα στην 'Αθήνα τρία Ξενοδοχεία με όλες τις άνέσεις και πολλά άλλα άκόμα, στα όποια ή διαμονή δέν εινε και τόσο δυσάρεστη. 'Εγκαταστάθηκαν λοιπόν στο Ξενοδοχείο τού «Λονδίνου», που τ' έχει ένας 'Ιταλός, όνομαζόμενος Μπρούνο, παλιός ταχυδρόμος τού Καποδίστρια. Τό Ξενοδοχείο αυτό εινε πολύ μικρό σχετικώς, μά έχει όφραίο κήπο και λάμπει από καθαριότητα. 'Επί πλέον από τ' παραθύρα του φαίνεται όλο τ' πανόραμα τών 'Αθηνών...

Μιά μέρα, κάνοντας τόν περίπατό μου στα περίχωρα, συνάντησα ένα βασκόπουλο και δείχνοντάς του την πρωτεύουσα, τόν ρώτησα:

— Πώς τη λένε, μωρέ, την πολιτεία αυτή;

Κι' ή μικρός βοσκός μου άπάντησε μ' αυτοπεποίθησι:

— 'Α ν θ ή ν α, άφέντη, μά ά ν θ ή δέν έχει.

Και πράγματι, ή 'Αττική, παρ' όλες τις όμορφίες της, εινε κατ'έξρη.



Συνοικία των παλιών 'Αθηνών. (Σκίτσο ξένου περιηγητού).